

РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СЛАВИСТИКУ

РЕКОНСТРУКЦИЈА ПОЛУСАСТАВЉЕНОГ ПИСАЊА И ПИСАЊЕ ДИВЕРБА (вербализација *ѡексѡа* *Њеѡшевоѡ Шћеѡана Малоѡ*)

САЖЕТАК. У овом раду² разматра се текстологија ријечѡ које нису потпуно срасле те се пишу са цртицом (дивизом), као и писање диверба, специфичних сраслица у којима се остварују тауовокалски и хетеровокалски дифтонзи. У раду се примјењује поредбена анализа примјера из *Шћеѡана Малоѡ* с контекстима из претходна два Његошева спјева — *Горскоѡ вијенацѡ* и *Луче микрокозма* и из српске народне баладе о племенитој Асан-агиници.

КЉУЧНЕ Петар II Петровић-Његош; спјев *Шћеѡан Мали*; спјев *Горски вијенацѡ*;
РИЈЕЧИ: спјев *Луча микрокозма*; *Жалосѡна ѡћсанца ѡлеменише Асан-аѡинице*.

¹ radmilo@mail.ru

² Рађено у оквиру научног пројекта „Пјесничка дјела Петра II Петровића-Његоша у оригиналу и руским преводима“ Института за славистику и филологију Паневропског универзитета Апеирон у Бањој Луци.

Рад је примљен 24. јула 2021, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 21. децембра 2021.

ПРИСТУП

0.1. Претходни радови објављени у овом часопису представљају мини-серију посвећену специфичним категоријама — глаголским ријечима (Маројевић, 2020а), граматичким и лексичко-граматичким ријечима (Маројевић, 2020б) те специфичним морфемама — префиксоидима, постфиксима и морфеми за негацију, с једне, и иновацијама у структури врста ријечи — оптативима и предикативима, с друге стране (Маројевић, 2021а). Сви ти радови имају истовјетан поднаслов (на грађи Његошевог *Шћејана Малој*). Овим радом, који је посвећен специфичним ортографемама — полусложеницама и полусраслицама, с једне, и дивербима, с друге стране, та мини-серија се наставља (и завршава).

0.2. Овај рад, међутим, улази у састав и друге мини-серије, посвећене овога пута вербализацији текста, тј. подјели текста на ријечи. Вербализација текста, тј. његово рашчлањивање на ријечи као самосталне лексичке, лексичко-граматичке и граматичке јединице, један је од примарних текстолошких задатака. Писање растављено (1), састављено (2), полусастављено, тј. с дивизом (3), и растављено у акцентском а састављено у критичком и основном издању (4) заснива се на теоријској концепцији о вербализацији текста (подјели текста на ријечи). Прва два, основна типа писања — растављено (Маројевић, 2021б) и састављено (Маројевић, 2021в) — обрађују се на другом мјесту, посљедња два, специфична — у овом раду.

0.3. Вербализација текста подразумијева, дакле, и средњи поступак: у неким примјерима поједини сегменти текста непотпуно се рашчлањују на двије ријечи, те оне у контексту срastaју у једну лексичко-семантичку јединицу, али то је само прва фаза синтаксичке творбе — двије ријечи су непотпуно срасле, није се та њихова веза сасвим лексикализовала, другим ријечима: имају прелазни карактер између фразеолошке јединице (фраземе) и ријечи (лексеме). Притом разликујемо природне везе двије именице [види т. 1] од контекстуалних полусраслица, у кругу глагола [види т. 2], именица [види т. 3], придјева [види т. 4], прилога [види т. 5] и основних бројева [види т. 6].

0.4. Диверби су захтијевали нешто друкчију вербализацију текста, по једном принципу у акцентском — растављено, а по

другом принципу у основном и критичком издању — састављено писање.

РЕКОНСТРУКЦИЈА ПОЛУСАСТАВЉЕНОГ ПИСАЊА

1. Полусастављено писање или писање с цртицом (дивизом) реконструираемо у кругу (правих) именичких полусраслица.

(1) Прво ћемо размотрити писање вишечланих антропонима у којима бар једна компонента садржи суфикс *-ић* у морфемској структури.

1^о С цртицом се пишу двострука презимена укључујући она чија је једна компонента (или обје) по поријеклу патроним на *-ић*, на примјер (Петар II) *Пејровић-Њејош*, (Љубомир) *Дурковић-Јакшић*.

Полусастављено писање примијенили смо у *Горском вијенцу* у двочланим антропонимима у инверзији, кад патроним (име по оцу) дође испред имена и изгуби деклинацију: ген. *Томановић-Вука* [ГВ 141]; дат. *Мићуновић-Вуку* [ГВ 365], вок. у функцији ном. *Мићуновић-Вуче* [ГВ 374]; инстр. *Бориловић-Вуком* [ГВ 2591], вок. *Бориловић-Вуче* [ГВ 2643].

2^о Кад је облик на *-ић* као друга компонента антропонима, између личног имена и презимена, актуелни патроним (име по оцу), пише се растављено, на примјер: (Вук) *Сѿѿѿановић* (Караџић), (Симеон) *Милуѿиновић* (Сарајлија) — Вук је *Сѿѿѿанов* (Стеванов) син, а Симеон син *Милуѿинов*.

Раздвајамо патроним на *-ић* (*Јовановић*) од презимена на *-ић* (*Брѿкић*) у антропониму патријарха Василија: *Долази ѿаѿрѿјѿрх ѿећки Василије Јовановић Брѿкић*, [ШМ -453]; и *ѿдведе сѿ собѿм у Русију Василија Јовановића Брѿкића, ѿосљедњеѿа срѿдскѿѿа ѿаѿрѿјѿрха* [ШМ -3409]. — Василије је син *Јованов* (син учитеља Јована из Сремских Карловаца). Уп.: „Василије (Брѿкић Јовановић), син Јована, учитеља из Сремских Карловаца“ (Сава, епископ шумадијски, 1996, стр. 61).

Ову позицију наше анализе пропратићемо са двије напомене.

Прва: Његош име владике из куће Петровића наводи према локалном, цетињском дијалекту — ном. *Василија* (ген. *Василије*), док име пећког патријарха деклинира по општекњижевном обрасцу — ном. *Василије* (ген. *Василија*). Обојица почивају у Петрограду, на истом гробљу, недалеко један од другога...

Друга напомена: патроними чувају акценат посесива, а посесив — прозодију посесивног генитива, дакле: Вук *Сийѣб̄ановић* Карацић, Симеон *Милуѣиновић* Сарајлија, Василије *Јовановић* Брѣкић.

3° Презиме дукађинског паше, које ми пишемо с дивизом и са сугласником **т** на крају прве компоненте (на крају муслиманског имена далеког претка): Млад си пашо *Ма̀хмут-дѣ̀говићу*: [ШМ 3993], у првом издању добило је неадекватну фонетику и ортографију: Млад си, Пашо Махмудбеговићу! (Стојковић, 1851, стр. 182). Исто писање, али с малим словом у титули *ѣашо*, стих се наводи у другом издању, у другој свесци издања браће Јовановића (1881, стр. 150). У трећем издању стих се завршава запетом (Костић, 1902, стр. 210) (друге пагинације; код њега је то 4067. стих). Костићеву интерпретацију примају даље Решетар, Вушовић, Стевановић, Недић, Миловић и Младеновић — све до нашег основног издања, кад је то коначно исправљено.

Примјер из *Шћейана Малої* није одражен у *Речнику Њејошева језика*, али се, из преписке и *Оїледала срдскої*, без једначења по звучности, наводи презиме **Ма̀хмутбеговић** (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 594).

Приређивачи *Шћейана Малої* нису се, у погледу фонетике, угледали на Вука Карацића. У напомени уз 1213. стих пјесме коју је Вук насловио „Женидба Максима Црнојевића“ читамо: „Мамутбеговићи и сад заповиједају у Пећи“ (Карацић, 1845, књ. II, стр. 567). Вук пише **т** на крају прве компоненте, без једначења по звучности (у Његошевом идиолекту чувало се и **х**).

Да закључимо. У другом полустиху 3993. стиха *Шћейана Малої*, у презимену (вок.) *Ма̀хмуѣ-дѣ̀говићу*, одређујемо се за писање с цртицом и васпостављамо беззвучни сугласник (**т**) на крају прве компоненте. Таквим писањем указујемо на изговор двају акцената у другом полустиху (оба су метричка, али је први побочни, а други главни). Писање с дивизом је не само адекватно него се с таквим читањем у личном имену *Махмуѣ* фонема <т> и фонетски остварује као глас [т], без једначења по звучности.

(2) Полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструирамо у вези двају апелатива.

1° Прва компонента је именица словенског поријекла *їосїо-дин* која је у контексту изгубила деклинацију (на значење вокатива указује својим наставком друга компонента): „Џсвѣштениј

господин-владико [...]“ [ШМ 337]; Дану причај господин-сердаре [ШМ 2429].

2° Прва компонента је оријентализам који се у српском поима као придјев нулте деклинације. Такве су именичке полусраслице *йаћи-вјѣра*: Кунем ви се паћи-вјѣром турском: [ШМ 3493]; за падишу и за паћи-вјѣру, [ШМ 3861] и *дѣн-дѣшманин*: од њскона прави дѣн-дѣшмани: [ШМ 3523].

3° У већем броју примјера двоструких титула обје компоненте су оријентализми, а у српском се оне поимају као именице, при чему се падежно значење по правилу изражава само другом компонентом: ном. *дѣлер-дѣи* [ШМ 699, -848, -880, 1337, -3698, +4019 (150)], ген. *дѣлер-дѣиа* [ШМ -845, -3064], вок. *дѣлер-дѣже* [ШМ 1454]. Именичка полусраслица може помоћу суфикса *-ов* прећи у посеив, па се и он пише с цртицом: (да приступе руци) *дѣлер-дѣіовѣ* [ШМ -848]; (трчѣ архидјакѣн Петар Сѣвѣља) *дѣлер-дѣіова* [ШМ -2255].

Полусастављено писање примјењујемо и у примјеру у којем и прва компонента има падежни наставак — вокатива: Не изгуби пашо-сераскјере! [ШМ 1680] и генитива: од вѣлѣга пашѣ-сераскјера, [ШМ 1303]. И у *Горском вијенцу* са цртицом се пише апелативна полусраслица чије су обје компоненте у акузативу: *совру-ѣровидура* [ГВ 1676].

Полусраслица **румѣли-вѣлѣси* (звјездицом указујемо да номинатив као полазни облик ријечи није посвједочен) морфолошки је адаптирана — њено падежно значење исказује друга компонента: вок. *румѣли-вѣлѣсу* [ШМ 3803], ген. *румѣли-вѣлѣси* [ШМ -845, -3064], дат. *румѣли-вѣлѣсу* [ШМ 917], инстр. *румѣли-вѣлѣсом* [ШМ 3713]. Неадаптирана варијанта потврђена је само у номинативу, и у прози: *Долази дѣлер-дѣи румѣли-вѣлѣси у Скадар* [ШМ -3698], и у стиху: и дѣглер-дѣг румѣли-вѣлѣси, [ШМ 1337]; „Вѣзѣр-паша румѣли-вѣлѣси: [...]“ [ШМ 3064], па не знамо како би гласила у зависним падежима, тј. како би је Његош употриједио, и да ли би је уопште користио у неком зависном падежу.

И неке друге двоструке титуле у спјеву долазе само у номинативу: *поб[и]једѣноснѣ шѣгин-шах* [ШМ -1814]; *Оглази [...] кади-ѣскјер*, [ШМ +4019 (150)], али њихова деклинациона припадност није спорна.

(3) Веза двије компоненте од којих је једна пропријалног (властито име), а друга апелативног карактера (заједничка

именица) сврстаћемо у три скупине; у првој је апелатив у пост-позицији, у другој је апелатив у препозицији, а треће су оријенталне заклетве.

1° Као полусраслице наводе се везе антропонима на првом и апелатива на другом мјесту не само у зависном падежу и вокативу кад прва компонента губи деклинацију него и у номинативу кад се то не испољава, као и у случају да се мијења и прва компонента: ак. *Скѣндер-дѣја* (Бúра) [ШМ 2786], дат. *Скѣндер-дѣју* [ШМ 2797]; вок. *'Амзо-дърјакїѣре* [ШМ 1037] (у вокативу су обје компоненте); вок. *Амру-сераскјере* [ШМ 1042] (у вокативу је очито само друга компонента); ак. *Мусїафу-сулїана* [ШМ 922]; вок. у зн. ном. *Ћўре-лић-вѣзїре* [ШМ 2219] (у вокативу је формално само друга компонента); *Тдїал-їаша* [ШМ 2279 (105)]; *Ћѣхј-їаша* [ШМ 2414 (124)]; *дсман-їаша* [ШМ 704, -848], дат. *дсман-їаши* [ШМ 677]; *Караман-їаша* [ШМ -880, -3698], дат. *Караман-їаши* [ШМ -453], инстр. *Караман-їашом* [ШМ -1037]; *Мѣхмед-їаша* [ШМ -607, -3698, 3765, +4019 (150)], ген. *Мѣхмед-їашиѣ* [ШМ -3698], дат. *Мѣхмед-їаши* [ШМ 667]; именичка полусраслица може помоћу суфикса -ов прећи у посесив, па се и он пише с цртицом: (у соби) *Мѣхмед-їашинџ* [ШМ -3409]; инстр. *Мѣхмед-каїицијом* [ШМ 675]. Овдје треба напоменути да у имену *Мѣхмед* васпостављамо сугласник *д*, тј. пишемо га без ефекта једначења по безвучности првог и свих каснијих издања, осим наших.

2° Полусастављено писање примјењујемо и кад титула стоји испред антропонима да бисмо указали да је акценат на титули ослабљен, побочни: ном. *їраф-Бујовић*, [ШМ -2429, -2468]; вок. у зн. ном. *їаша-Карамане* [ШМ 494] (у вокативу је формално само друга компонента), *їашо-Карамане* [ШМ 1604] (у вокативу су обје компоненте), инстр. *їашом-Караманом* [ШМ 701]; ном. *їаша-Шувјалија* [ШМ 705, -845, -880, -1086, 1668].

Титулу од имена растављамо само ако их раздваја копула: *Паша је Шувјалија їдлмач*. [ШМ -848].

3° С цртицом се пишу оријентални фразеологизми у жанру заклетве: *Бїллāх-тѣспих*, *кавурин нијесам* [ШМ 3584]; *Ал-лā-дїллā*, *имаш право мўла*: [ШМ 3598].

(4) У *Горском вијенцу* као полусраслице се наводе везе личног имена и апелатива кад антропоним губи деклинацију: ген. *Црно-јевић-кнеза* [ГВ 600]; *Скендер-деї* [ГВ 31]; *Иван-деї* [ГВ 567]; *Иван-деїовица* [ГВ 693]; *Скендер-аїа* [ГВ испред стихова 790, 966, 1207], ген. *Скен-*

der-aie [испред 1708]; *Арслан-аја* [ГВ испред стихова 1032, 1037, 1042]; *Тојал-јааша* [ГВ 1220]; дат. *Селим-јааши* [ГВ 1132]; *Селим-везир* [ГВ 1077]; *Мусјај-кадија* [ГВ двапут испред стихова 1855 и 870]. У *Лучи микрокозма* такав је примјер: *Михаил-арханаел* [ЛМ 902].

2. Полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструисамо у кругу глаголских полусраслица.

(1) Први примјер је у инфинитиву који је непотпуно срастао с прилогом: *мѡж' ѡстати ѡ прѡтиву-стѡти* [ШМ 206]. — Примјер је вишеструко занимљив. Прво, то је адаптирани русизам. Друго, руски глагол *противостоятъ*, иако му у преводној семантизацији одговарају оба вида 'супротставити/супротстављати се', формално је несвршеног вида, па би се као алтернатива у *Шћејану Малом* могао реконструисати тауовокалски дифтонг: **противу-стѡти** [прѡтиву^стѡти], тим прије што у спјеву и иначе реконструисамо два примјера употребе глагола **стѡти** [стѡти]. И треће, руски глагол је оформљен као сложеница, с интерфиксом |о|, а Његошев облик је полусраслица, с окамењеном флексијом -у архаичне варијанте прилога/предлога *ѡрѡшиив(у)*.

(2) Други примјер је у презенту: *пјѣвѡм-ѡгрѡм кѡ дѡ сам најмлађи*, [ШМ 1737]. Ово је слободни копулативни израз састављен од два истоврсна члана реченице (истоврсна предиката) уз елипсу копулативног везника: *ѡјѣвѡм <и> ѡгрѡм*, али се он, алтернативно, може посматрати и као у полусраслицу трансформисани фразеологизам (хендиадис), како га посматрамо у новом основном издању које је припремљено за штампу. Обје компоненте имају главни акценат, али је метрички на првој компоненти. Компоненте полусраслице прије остваривања прве фазе синтаксичке творбе представљале су истоврсне предикате (према научној славистичкој интерпретацији).

Паралеле ради, навешћемо контекстуалну полусраслицу састављену од два глагола (удвајање предиката) *дѡжѡ-сѡушиѡјѡ* у *Лучи микрокозма*: те се дижу-спуштају правилно — [ЛМ 464 (I 264)]. Прва компонента се у наредном стиху замјењује глаголским обликом *ничу* (контекстуални синоним), а друга у сљедећем — дијалекатском варијантом *сѡушиѡвају*.

У два примјера у првом издању *Луче микрокозма* као да на контекстуалну полусраслицу указује запета: **дижу, спуштаю** (с. 20), **Манѡи, выши** (с. 56).

(3) Трећи примјер у *Шћеџану Малом* представљен је редупликованом глаголском копулом у 3. лицу једнине: Није-није, него цара тражи, [ШМ 1351]. — Примјер је крајње занимљив. Прво, пошто контекстуална полусраслица заузима цио први такт, а има два акцента, метрички акценат је на првој, синтаксички истозначној компоненти. Друго, за разлику од свих других примјера, ова полусраслица је таутолошки израз. И треће, глаголска копула се синтаксички остварује као предикат с елидираним (изостављеним) субјектом *шџ*.

(4) Слична претходној је и полусраслица *не-не* састављена од двије узвичне одричне рјечце у предикативној употреби, посвједочена и у *Горском вијенцу*: Не-не! — сјџд'те да њ јошт зборимо! [ГВ 676] и у *Лучи микрокозма*: „Не-не“, гласом крупнијем програмје [ЛМ 1251] а коју наводимо паралеле ради. — Пошто контекстуална полусраслица изражена редупликованом рјечцом *не-не* не заузима ни цио први такт, версолошки се интерпретира с аспекта издвајања метричког акцента, а он је на првој, синтаксички истозначној компоненти.

Поред тога, овај таутолошки израз има функцију истицања, а одрична рјечца се синтаксички може посматрати као предикат (у значењу 'немојте' у *Горском вијенцу*, а 'нећу' у *Лучи микрокозма*), а морфолошки као глагол нулте конјугације.

Са цртицом се у *Горском вијенцу* пише фолклором инспирисано удвајање предиката као реченичног члана: *іледа-слуша* ђџно цијепају [ГВ 156], као и двоструки: *куку-леле!* [ГВ 1927⁸] и поновљени узвик: *цик-цик!* [ГВ 464].

3. У три типа именичких оријентализама умјесто цртице користимо састављено писање префиксоида (придјевка) са основном ријечју, док полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструуишемо у двије контекстуалне именичке полусраслице, као и у једном оријентализму с непромјенљивом првом именичком компонентом.

(1) Префиксоиде страног поријекла снабдијевамо побочним акцентом и пишемо их састављено с главном компонентом.

¹ Префиксоид |п̄ара|, с побочним акцентом, долази у саставу апелатива *џ̄араџа*: Што се стидиш ђд тџ п̄араџџе? [ШМ 330] и властитог имена *џ̄араШ̄а*: баш до Ш̄ама њ до п̄араШ̄ама! [ШМ 3532].

2° Префиксоид [ǎл], с побочним акцентом, долази испред властитог имена лица ǎлǎкнас: међу Турке ǎлǎкнас не треба [ШМ 1331] и властитог имена главне исламске вјерске књиге ǎлКòрǎн [ШМ нап. уз 4017, 4018], лок. (у) ǎлКòрǎну [ШМ нап. уз 1331].

Његош само као приређивач, у напоменама, користи властито име главне исламске вјерске књиге са чланом и у варијанти *Коран*. Уз стих: међу Турке ǎлǎкнас* не треба [ШМ 1331] стоји пјесничка напомена: *краснорјечиви лицемјер (у ǎлКòрǎну); уз стих: те Мǎрута и Гǎрута* / тўжнѣ снађе за немире. [ШМ 4017 (148)] — напомена: *Два бајалице и кривòсўднїка који за њихово наказàније и данас очекују страшни суд у Вавилòну (ǎлКòрǎн) и уз стих: Кад òблзйш Мèрвǎг, Сǎфу,** / поклањаш се хрǎму Мèккè — [ШМ 4018 (149)] — напомена: **Двије гòре близу Мèккè, које су дужни прави 'ǎције турске обилазити (ǎлКòрǎн).

3° Префиксоид [дèн], с побочним акцентом, уноси патронимско значење наредном властитом имену (номинативно значење му је и иначе 'син'). Посвједочен је у саставу властитог имена митолошког бића Цǎн) дèнЦǎн у генитиву: ка нèвјèрнї народ Цǎн-дèнЦǎна. [ШМ 3550] (види подрòбније у: Марòјевић, 2020в, стр. 510–511).

4° Великим словом пишемо другу компоненту властитог имена, која и сама има пропријални статус: топоним Шǎм, име митолошког бића Цǎн и наслов муслиманске вјерске књиге Кòрǎн. Митолошко лично име у стиху губи деклинацију па га пишемо полусастављено (с дивизом) испред митолошког патронима, који пишемо састављено с придјевком [дèн].

(2) Као приређивач сопственог дјела, видјели смо, Његош у три наведене напомене користи именицу с чланом и слогом [кò] (ǎлКòрǎн). У самоме спјеву варијанту без члана и са слогом [кў] употребљавају сва лица спјева, како православни и исламизирани Срби тако и прави Турци. Изузетак је МЕХМЕД-ПАША [СКАДАРСКИ], који и сам једном изговара тако, с вокалом у: Курǎна ми, то је òд нǎс зашло! [ШМ 3675], а други пут с вокалом о: тек султани на Кòрǎн пљунуше, [ШМ 3640]. У претходном основном издању оставили смо те варијанте без уједначавања, али у критичком (и новом основном, које је припремљено за штампу) унифицирамо писање полазећи од тога да је у првом издању у 3640. стиху остала штампарска (заправо редакторска) грешка: Тек Султани на коран пљунуше, (Стојковић, 1851, стр. 168) (умјесто: на Куран).

Варијанту из првог издања дајемо алтернативно — на њу указујемо у текстолошкој напомени критичког издања.

У Речнику Њеџошева језика с два примјера из *Свободијаге* илуструје се одредница **алкòрāн** (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 6), с два примјера из *Горској вијенца* — одредница **кòрāн** (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 367), док се за ријеч **кùрāн** наводе двије потврде из *Ойледала срдској* и пет (у три контекста) из *Шћейана Малој* (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 393–394). Прва ријеч се наводи састављено, а све три с малим словом. Ми у свим примјерима доносимо велико слово **К** укључујући примјере с чланом и примјер контекстуалне употребе у множини (у реплици игумана Теодосије Мркојевића): У стотину да пише Курāнā — [ШМ 1440].

(3) Једна именичка контекстуална полусраслица посвједочена је у стиху: Бòлла-Кùрāн утрије Славене — [ШМ 202]. У првом издању компоненте полусраслице раздвојене су запетом: Болла, Куран утрије Славјане, (Стојковић, 1851, стр. 17), што је задржавано у каснијим издањима. Иако је Његош користио асиндетске везе с два појма и кад је набрајање коначно, као синтаксички русизам, овдје морамо полазити од полусраслице, на коју једнозначно указује предикат у једнини (*у̀̀ирије*). Збирно значење полусраслице је 'превјеравање, примање туђе вјере (католичанства и ислама)'. Компоненте полусраслице фигуративно су употријебљене (метонимија): компонентом *Бòлла* означена је највиша папска власт (свака конкретна Була пише се великим словом, а овдје је највиши правни акт у католичанству послје Библије исказан у облику једнине али у збирном значењу, па је пишемо великим словом и кад није на почетку реченице), док је *Куран* исламска вјерска књига у којој је изложено Мухамедово учење, прихваћено као канон од свих муслимана.

Паралеле ради, треба подсјетити на фолклором инспирисано удвајање субјекта као реченичног члана у *Горском вијенцу*: *чес̀̀и-на-роднос̀̀и* ће је воскреснула [ГВ 2353] и у *Лучи микрокзма*: *злò̀̀ћа-завис̀̀и*, адско наслеђије — / ово чò̀̀ј'ка ниже скота ставља, [ЛМ 88–89], као и двију именица у адвербијалној: *Слāvослò̀̀вннй* ликови ангелā, / на безбројне *хò̀̀ре-лѐ̀иò̀̀не* / *̀̀усијā̀̀тї* у блажена поља [ЛМ 641–643] и у функцији неконгруентног атрибута: појућ славу *̀̀идò̀̀ј̀̀г̀̀днїка-̀̀ивò̀̀рца* [ЛМ 1869].

(4) У критичком издању *Горској вијенца* издвојили смо примјере у којима се између двије глаголске компоненте може реконструисати копулативни везник: *ху̀̀лї-̀̀ѝ̀љује* [х̀̀у̀̀лї^Λѝ̀пљ̀̀јује] на ол-

тар Азије [ГВ 625]; међу нама *сѣаѣѣ-надебѣаѣѣ* [стѣти^{^и}надебѣаѣѣти] [ГВ 688]. У припремљеном новом основном издању везник смо, с фонетским образложењем, и васпоставили.

У стиху из пјесме *Поздрав (србском) роду*, из које је узет мото *Шћеѣана Малоѣ*, па смо је зато донијели као Прилог II у основном издању, прије дасмо рекли да се између двије именичке компоненте везник мора (а не само може) реконструисати: полезан је властѣ-домовини [влѣсти^{^и}дѣдомовини] [ПСР 69].

4. Полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструишемо у кругу придјева.

(1) У првом примјеру из *Шћеѣана Малоѣ* полусастављено писање реконструишемо у полусложеници с интерфиксом [e] чија је прва компонента основа збирног броја, а друга квалитативно-посесивни придјев: јошт када га веза двѣје-струѣкѣ [ШМ 2517]. У ранијим издањима примјењује се састављено писање, што значи да се ријеч поима као права сложеница. У прилог писања с цртицом могу се навести два аргумента.

1° Да је Његош имао два акцента у полусложеницама овога типа види се по прилогу у стиху који у нашим издањима *Горскоѣ вијенца* гласи: дѣветоро-струѣко кумѣвао, [ГВ 1272] — један акценат укинуо ди цезуру (а она је обавезно обиљежје стиха), а два акцента цезуру чувају, уз опкорачење.

2° Док придјев *двѣје-сѣруѣкѣ* чува творбено значење 'који има два струка, који је двострук', компоненте придјева *двѣсѣруѣкѣ* потпуно су се лексикализовале добивши и ново значење 'лицемјерни'. Именичка изведеница од овог другог придјева посвједочена је и у *Шћеѣану Малом*: ту ја видим двострукоств велику / и хитрину мудро заплетену; / тај калуђер пун је лицемјерства — [ШМ 1328–1330].

3° У вези с овим и оваквим писањем придјевѣ с двије основе указаћемо и на двије паралеле.

У првом издању *Луче микрокозма* коришћена је цртица у облику *двѣсѣруѣчнѣм* (у 1655. стиху): **Девет-стручнѣмѣ** (с. 62). Ми смо се ипак определијели за састављено писање, с једним акцентом: деветстручнѣм [двѣтстручнѣм] окружио вѣнцем [вѣјѣнцем]: [ЛМ 1655 (V 235)]. За такву вербализацију текста определијели смо се због паралелизма придјева (инстр.) *двѣсѣруѣчнѣм* у наведеном стиху и *мноѣсѣруѣчнѣм* у стиху: овај грдни

многостручни [многостручнї] вѣнац [вѣјѣнац] [ЛМ 1658 (V 238)]. Први је настао комбинацијом суфиксације и синтаксичке творбе, а други комбинацијом суфиксације и композиције (мада би се и његов творбени процес могао објашњавати срastaњем и суфиксацијом). Творба је праћена акценатским моделирањем, а оно је било истовјетно у оба паралелна облика.

4° Са цртицом се у *Горском вијенцу* пишу полусложенице и полусраслице чије компоненте чувају посебне акценте јер их раздваја цезура. Таква су два прилога: *дѣвѣйоро-сїрѣко* [ГВ 1272], по аналогiji и *чѣйворо-сїрѣко* [ГВ 1041], и *дрѣже-дѣље* [ГВ 2561, по аналогiji и у прози испред стиха 2561].

(2) У другом примјеру из *Шћейана Малої* полусастављено писање реконструишемо у контекстуалној придјевској полусраслици која је творбени оказионализам: нѣ весѣље нѣвѣ-нечувѣнѣ. [ШМ 1732]. То је у полусраслицу трансформисани фразеологизам (хендиадис) уз елипсу парног копулативног везника: (весѣље које је) <не само> нѣво <него и> нечувѣно. Придјеви су у неодређеном виду, на шта се додатно указује знаком за краткоћу крајњег вокала.

(3) У првом примјеру из *Луче микрокозма*, који наводимо паралеле ради, придјеви су (комбинација описног и односног придјева) у одређеном виду: и ум творца сјајни-беспредјелни [ЛМ 816 (III 266)]. Контекстуална полусраслица *сјајни-дѣсїредјѣлнї* у функцији је конгруентног атрибута, а у контексту добија значење 'бескрајно сјајни' (друга компонента је русизам *беспредѣльный* у значењу 'бескрајни').

(4) У другом примјеру из *Луче микрокозма* полусастављено писање реконструишемо у кругу придјева који су формално у компаративу, а семантички у елативу (висок степен особине, а не виши/највиши степен): мањи-виши бесмртни војводе [ЛМ 1493 (V 73)]. Полусраслица *мањи-вїши* је адјективна (у функцији је конгруентног атрибута) и контекстуална, али је аналогна са сталном у адвербијалном изразу *мање-вїше*. У руском језику друкчији је распоред компоненти и није полусраслица него устаљени израз, фразеологизам: *дѣлее или мѣнее*.

5. Полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструишемо у кругу прилога.

(1) Прилог *дрѣже-дѣље* јесте у полусраслицу трансформисани фразеологизам (хендиадис) *дрѣже* <и> *дѣље* уз елидирање састав-

ног везника *и*. У Шћеџану Малом он је посвједочен у прози (у Горском вијенцу и у стиху): *држе-дђе ѿоѿрче, узму владици Сави седмгесей волов̄а — ѿдѿјелѿ ѿх народ*. [ШМ -421]; *Белер-дђе скдчѿ као ѿомамјен: држе-дђе да их сва ѿри ѿосијече* — [ШМ -1663]. — На првој компоненти је главни, а на другој побочни акценат. У Горском вијенцу компоненте ове адвербијалне полусраслице опкорачују цезуру (а она је обавезно обиљежје стиха), а то је још један доказ да се чувају оба акцента те прилог не треба писати састављено, ни у Горском вијенцу [види примјере у т. 4.(1)4^о] ни у Шћеџану Малом.

(2) Прилог *кѿд̄а-к̄амо*, с побочним акцентом на првој и главним на другој компоненти, посвједочен је у стиху: *нѣј'м̄амо га кѿд̄а-к̄амо ѣести* — [ШМ 1900]. То је у полусраслицу трансформисани фразеологизам (хендиадис) уз елипсу парног копулативног везника: (не имамо га ѣести) <ни> *кѿд̄а* <ни> *к̄амо*. Прилози *кѿд̄а* и *к̄амо* нису синоними: први значи 'којим правцем', а други 'у које мјесто'.

Док је у Шћеџану Малом прилог *кѿд̄а-к̄амо* употријебљен из силабичких разлога као полусраслица, у Горском вијенцу је посвједочена, исто из силабичких разлога, варијанта *кѿѿкамо*: *већ, куткамо, нѣ дѿ размицања*, [ГВ 492], која представља даљу творбену фазу, прерастање полусраслице у сраслицу уз елидирање крајњег вокала прве компоненте уз атонирање те прве компоненте и преношење на њу акцента с друге компоненте.

(3) У Шћеџану Малом (и у Горском вијенцу) посвједочен је и прилог *каѿикад*, настао редупликацијом прилога *кад* трансформисаног у парни везник, али су његове компоненте потпуно срасле (имају један акценат) те се пишу састављено (види: Маројевић, 2021г, стр. 41).

(4) Са цртицом се у Горском вијенцу пише фолклором инспирисано удвајање адвербијала као реченичног члана: *попијева ѿанко-ѿласовиѿо* [ГВ 2774].

6. Полусастављено писање или писање с цртицом (с дивизом) реконструишемо, најзад, у кругу основних бројева. Полусраслице у кругу бројева настале су елидирањем раставног везника *или* и исказују допунско значење неодређености.

(1) Полусраслица *дв̄агесѿ-ѿридесѿ* посвједочена је у Шћеџану Малом у стиху: *двадест-тридест својѿјех главар̄а* [ШМ 956]. Она покри-

ва први полустих (који чини први такт десетерца), а има два акцента: оба су главна, али је само први метрички. Са цртицом се пише веза два основна броја са значењем приближности у аналогним случајевима и у *Горском вијенцу*: *шѣсѣи-сѣдам* [ГВ 2099], *двѣдесѣи-ѣридесѣи* [ГВ 330, 2535], *ѣридесѣи-чѣѣрдесѣи* [ГВ испред стиха 2387].

(2) Полусраслица *сѣдам-осам* посвједочена је у *Шћейану Малом* у стиху: Ево има сѣдам-осам данѣ [ШМ 2982]. Она заузима други такт и има један, метрички акценат: први број је атониран, па се на њега пренио акценат с другог броја. Аналогни су примјери у *Горском вијенцу*, и то не само с краткоузлазним: *сѣдам-осам* [ГВ испред стиха 714] него и с дугоузлазним акцентом (јер је слог на који се преноси акценат био дуг — атониран је претходно дуго-силазни акценат): *ѣѣи-шесѣи* [ГВ 1334, 1398, испред стиха 2583].

(3) Полусраслица *двѣјѣ-ѣриѣ* (алтернативно и: *двѣјѣ-ѣриѣ*) има двије потврде у *Шћейану Малом*: и рећи му двѣјѣ-трѣ ријечи. [ШМ 907]; кад су само двѣјѣ-трѣ ријечи — [ШМ 910]. У оба стиха она заузима други такт и има један, метрички акценат: први број је атониран, па се на њега пренио акценат с другог броја, на коме је остала послѣјакценатска дужина. Аналогни су примјери у *Горском вијенцу*, и то не само у женском: *двѣјѣ-ѣриѣ* (алтернативно: *двѣјѣ-ѣриѣ*) [ГВ 336, 2108] него и у мушком роду: *двѣ-ѣриѣ* [ГВ 2532].

(4) Полусраслица *ѣри-чѣѣири* посвједочена је и у стиху: Кумисмо га три-чѣѣири дана [ШМ 3013], и у прози: *и оду ѣри-чѣѣири ѣо Мркојевића* [ШМ -1977]. И она има један акценат: први број је атониран, али на њега се није могао пренијети акценат с другог броја јер је већ пренесен (узлазни). У стиху и ова полусраслица заузима други такт. Аналогни примјери с акцентом на другој компоненти посвједочени су и у *Горском вијенцу*: *ѣри-чѣѣири* [ГВ испред стиха 691, 1322, испред стиха 2045].

РЕКОНСТРУКЦИЈА РАСТАВЉЕНОГ ПИСАЊА (У АКЦЕНАТСКОМ) И САСТАВЉЕНОГ ПИСАЊА (У КРИТИЧКОМ ИЗДАЊУ)

7. Дивербе у којима је друга компонента глаголска копула је у којој се интервокалско ј изгубило а вокал е трансформисао у несло-

говну компоненту тауовокалског дифтонга у критичком (и основном) издању пишемо састављено, а у акценатском растављено (види подробније у: Маројевић, 2020г, стр. 37–38).

У а к ц е н а т с к о м издању замјеницу, везник или пунозначну ријеч и глаголску копулу наводимо раздвојено, с тим што неслоговност обиљежавамо истовремено одговарајућим знаком испод графеме и у експоненту (уздигнуто), а фонетски редуковани сонант *j* доносимо у угластој загради. Ово посљедње чинимо зато што сонант *j* остаје у фонолошкој структури као нулти алофон, а гуди се само фонетски.

У к р и т и ч к о м издању ортографски користимо једну графему, \bar{e} с надредним знаком за дужину као обиљежје моносилабичности, а у квадратној загради реконструирамо фонетску ријеч (ако ни прва компонента диверба нема акцента, обје енклитике прикључујемо претходној ријечи, а сонант *j*, пошто се не изговара, изостављамо):

ћѐ <j>^ε на̀роднѝст — || жѝвот је | ду̀шѐвнѝ,
ћѐ [ћ̄^ε] народност — живот је душевни, [ПСР 10];

о Гѝспо̀ђи || Ма̀лој | тѐ <j>^ε зовѐте.
о Госпо̀ђи Малој тѐ [тѐ^ε] зовѐте. [ШМ 698];

ѐ <j>^ε нѐчистѝм || но̀гом | до̀ка̀ља̀та!
ѐ [ѐ̄^ε] нечистом ногом окаљата! [ШМ 22];

спрѐмила ме <j>^ε || да̀ мѐђу ва̀с | до̀ђѝм
спрѐмила мѐ [спрѐмилимѐ^ε] да̀ мѐђу ва̀с [да̀^мѐђува̀с]
до̀ђѝм [ШМ 2616];

а у тѐбе <j>^ε || ѐ̀то | ѝ то̀ до̀бро.
а у тѐбѐ [ау̀тѐбѐ^ε] ѐто и то̀ [ѝто̀] до̀бро. [ШМ 2185];

Свѐ <j>^ε јѐдна̀ко, || чѐститѝ | вѐзѝру:
Свѐ [свѐ̄^ε] једнако, честити везиру: [ШМ 962];

на̀ше ца̀рство || вѝшѐ <j>^ε | но̀ њѝго̀во,
на̀ше ца̀рство вѝшѐ [вѝшѐ^ε] но̀ [но̀] њѝго̀во, [ШМ 3983].

8. Дивербе у којима је прва компонента везник *и* који се, испред друге компоненте која почиње вокалом *и*-, трансформисао у неслоговну компоненту тауовокалског дифтонга у критичком (и основном) издању пишемо састављено, а у акценатском растављено (види подробније у: Маројевић, 2020г, стр. 39–41).

У а к ц е н а т с к о м издању везник *и* и наредну ријеч наводимо раздвојено, с тим што неслоговност обиљежавамо одговарајућим знаком испод графеме и у експоненту (уздигнуто).

У к р и т и ч к о м издању ортографски користимо једну графему, **й̑** с наредним знаком за дужину као обиљежје моносилабичности, а у квадратној загради реконструираемо фонетску ријеч (проклитике и енклитике прикључујемо основном облику):

‡ имате ли || каквèгод | зàбавè?
 й̑мате ли [‡иматели] каквегод забаве? [ШМ 2595];
 ‡ имати је || нй̑је л̑ако, | п̑ашо.
 й̑мати је [‡й̑матије] није лако, пашо. [ШМ 3560];
 ‡ имате ли || каквè | тргòвинè?
 й̑мате ли [‡иматели] какве трговине? [ШМ 3731].

9. Дивербе у којима је дошло до сажимања два иста вокала задњег реда при чему се други трансформисао у неслоговну компоненту тауовокалског дифтонга у критичком (и основном) издању пишемо састављено, а у акценатском растављено (види подробније у: Маројевић, 2020г, стр. 41).

У а к ц е н а т с к о м издању проклитичку граматичку ријеч (рјечцу односно везник) и наредну ријеч наводимо раздвојено, с тим што неслоговност обиљежавамо одговарајућим знаком испод графеме и у експоненту (уздигнуто).

У к р и т и ч к о м издању ортографски користимо једну графему, **ā** односно **ō** с наредним знаком за дужину као обиљежје моносилабичности, а у квадратној загради реконструираемо фонетску ријеч (проклитике и енклитике прикључујемо основном облику):

Дòста й̑х је, || м̑а̑јде бòгме | òче,
 Доста их је, м̑а̑јде [м̑а̑јде] богме оче, [ШМ 3049];
 дò̑толè се || вй̑јек | протèгнуо
 дòтоле се [дò̑толèсе] вијек протегнуо [ШМ 442];
 дò̑сим с̑а мн̑ом, || ц̑̑̑ревй̑м | вèћилом.
 дòсим [дò̑сим] са ном, царевим већилом. [ШМ 1109].

10. Дивербе с енклитиком *оно* као другом компонентом, више рјечцом него постфиксом, у којој је прво *о* изгубило слоговност и постало друга компонента хетеровокалског дифтонга у енклизи, у критичком (и основном) издању такође пишемо састављено, а у акценатском — растављено (види подробније у: Маројевић, 2021д, стр. 15–18).

У а к ц е н а т с к о м издању везник и његову енклитику наводимо раздвојено, с тим што неслоговност другог вокала обиље-

жавамо одговарајућим знаком испод графеме и у експоненту (уздигнуто).

У к р и т и ч к о м издању ортографски користимо једну графему, \bar{a} или \bar{i} (у зависности од вокала којим се прва компонента диверба завршава) с надредним знаком за дужину као обиљежјем моносилабичности, а у квадратној загради реконструишемо фонетску ријеч (енклитику прикључујемо основном облику):

ако нйшта — || \grave{a} ^{но} | д̄а се п̄зн̄аш
ако ништа — \bar{a} но [\grave{a} но] да се познаш [ШМ 2577];

сва̄к п̄хит̄а, || к̄а ^{но} | патр̄иј̄арху,
свак похита, к̄ано [\grave{k} но] патријарху, [ШМ 2986];

ко̄ј̄и ^{но} се || н̄аш̄ом к̄р̄вљу | хр̄ан̄е?
којино се [\grave{k} ој̄и^{но}се] нашом крвљу хране? [ШМ 3583];

ко̄ј̄а ^{но} је || б̄лаг̄ород̄но̄ј | д̄ӯши
којано је [\grave{k} ој̄а^{но}је] благородној души [ШМ 2461].

11. Диверб који чине одрична рјечца *не* као проклитика и глаголски облик у презенту (*имам, има, имамо, имају*) или имперфекту (*имаше*) образујући хетеровокалски дифтонг у проклизи у критичком (и основном) издању пишемо састављено, а у акценатском растављено (види подробније у: Маројевић, 2021д, стр. 18–20).

У а к ц е н а т с к о м издању рјечцу и глаголски облик наводимо раздвојено, с тим што неслоговност обиљежавамо одговарајућим знаком испод графеме и у експоненту (уздигнуто).

У к р и т и ч к о м издању ортографски користимо руску графему \bar{i} (у вриједности неслоговног ^и), а у квадратној загради реконструишемо фонетску ријеч (проклитику прикључујемо основном облику):

н̄е ^им̄ам в̄йше || г̄л̄ав̄е | на ра̄м̄ена;
неймам [\grave{n} е^им̄ам] више главе на рамена; [ШМ 3142];

Н̄е ^им̄а ц̄а̄ра || д̄о̄ ј̄ед̄но̄га | ц̄а̄ра —
Нейма [\grave{n} е^им̄а] цара до једнога цара — [ШМ 868];

б̄о̄ј̄ати се || н̄е ^им̄а̄мо | н̄ӣк̄о̄га.
бојати се неймамо [\grave{n} е^им̄а̄мо] никога. [ШМ 1951];

а ш̄т̄о̄ о̄ни || н̄е ^им̄а̄ј̄у | дво̄јӣца,
а што они неймају [\grave{n} е^им̄а̄ј̄у] двојица, [ШМ 3457];

м̄ӣ й̄м̄ас̄мо, || ш̄т̄о̄ н̄ӣко | н̄е ^им̄а̄ше,
ми имасмо [\grave{i} м̄ас̄мо], што нико неймаше [\grave{n} е^им̄а̄ше], [ШМ 3202].

ИСХОДИ

12. Анализа која је у овом раду остварена има своје реперкусије у версификацији, а може имати и у ортографији.

(1) У расправи посвећеној прозодијској и интонационој реконструкцији десетерца *Шћейана Малої* закључили смо да спјев „има 4019 стихова, од којих је 150 шеснаестераца и 3869 стихова у десетерцу. Једнотактност другог полустиха десетерца карактерише [...] 37 стихова, тј. нешто мање од једног процента (тачније: 0,96%). Ако би се узела у обзир и пјесма коју доносимо у прилогу, онда би било 39 од 3943 стиха, опет мање од једног процента (тачније: 0,99%)“ (Маројевић, 2020д, стр. 56). Ако би се њима придружио стих: *Млâд си ѿѿшо || Махмутбѣговићу: [ШМ 3993], тј. ако би се атонирала прва компонента презимена у њему [види т. 1.(1)3^е], не би се процентуални однос много измијенио — једнотактност другог полустиха десетерца као ритмички курзив карактерисала би 0,98% стихова *Шћейана Малої*, а заједно с пјесмом *Поздрав (србском) роду* из које је узет мото спјева — таквих десетераца било би 1,01%. Ако не би страдала ритмика спјева, страдала би ритмика појединачног стиха: опкорачење цезуре обухватило би читав други полустих, а не само медијални такт у њему — добили бисмо прозну интонацију у сред стиховног низа: *млâд си | ѿѿшо^Махмутбѣговићу.

(2) Да неадекватна прозодијско-интонациона интерпретација антропонима овога типа може довести до нетачног версолошког закључка показују два фрагмента наше студије »Стих и версолошка реконструкција „Жалостне пѣсанце племените Асан-агинице“« (Маројевић, 2006).

Први фрагмент. „Десетерац баладе има своје значајне специфичности. Поред обавезне цезуре послѣ четвртог слога, која је метричка константа, он има, као ритмичку тенденцију, факултативну цезуру послѣ шестог слога. То значи да наша балада показује тенденцију трансформације у тродјелни стих по обрасцу 4 + 2 + 4. [...] То значи да се факултативна цезура остварује у више од половине стихова (53 стиха или 57,61%)“ (Маројевић, 2006, стр. 35).

Други фрагмент. „Метрички побочни краткоузлазни акценат реконструишемо на првој компоненти антропонима Асан-агиница: И пѣбѣже || Асан-|агиница [17]; И врâти се || Асан-|агиница [23]; Кâд ѿѿ чѿла || Асан-|агиница [73]; Кâд ѿѿ чѿла ||

Асан-|агиница [89]. У свим наведеним примјерима, с обзиром на то да је побочни акценат метрички, остварује се опкорачење паузе између другог и трећег такта“ (Маројевић, 2006, стр. 46).

Пишући име по мужу састављено и придајући му један акценат, на седмом слогу, наши претходници чине двоструку версолошку грешку. С једне стране, они смањују удио сегментирања другог полустиха по обрасцу 2 + 4 са 57,61% стихова, што већ има обиљежје ритмичке доминанте, на 53,26% стихова, у смјеру само ритмичке тенденције. С друге стране, и важније, они приписују знаменитој балади једнотактност другог полустиха у четири десетерца, а то је у опреци с факултативном цезуром као версификационом тенденцијом на основу које су се иначе генерирани различити типови стиха у српској народној и на њој заснованој умјетничкој поезији (види подробије у закључном одјељку рада: Маројевић, 2014, стр. 101–106 („Класификација српског стиха“)).

(3) Кад би пракса издавања стихова строге силабичке структуре то допуштала, могла би се вербализација текста у критичком и основном издању подударити са оном у акценатском издању и што се тиче диверба. На примјер, ако бисмо стихове презентирали по обрасцу: *сиремила ме 'е да међу вас дођем* [ШМ 2616] (па чак и: *сиремила ме је*); и *имаји је* није лако, пашо. [ШМ 3560]; *до осим са мном, царевим већилом*. [ШМ 1109]; ако ништа — *а оно да се познаш* [ШМ 2577]; *Не има цара до једнога цара* — [ШМ 868], писање би било фонолошки тачно, а инерција десетерца сугерисала би силабички правилан изговор, с ефектом успоравања ритма.

(4) Специфични типови вербализације текста систематски су обрађени у критичком издању *Шћейана Малој* и у монографском истраживању *Текстологија Шћейана Малој* које то издање прати, и то у два завршна одјељка поглавља које је посвећено вербализацији текста (Маројевић, 2020ђ, стр. 939–950, 950–953).

СКРАЋЕНИЦЕ ГВ: *Горски вијенац* [у: Петровић-Његош, 2005, стр. 35–218 (критичко издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 161–265 (основно издање); Петровић-Његош, 2021 (акценатско издање)].

ЖППА: *Жалосйна њанца њлеменише Асан-аинице* [у: Маројевић 2006 (критичко и акценатско издање)].

ЛМ: *Луча микрокозма* [у: Петровић-Његош, 2016, стр. 19–101 (репринт првог издања), стр. 105–224 (критичко издање), стр. 903–1020 (ак-

ценатско издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 67–149 (основно издање)].

ПСР: *Поздрав (србском) роду* [Прилог II у: Петровић-Његош, 2018, стр. 450–452 (основно издање), Прилог у: Петровић-Његош, 2020, стр. 487–490 (критичко издање), 1154–1155 (акценатско издање)].

ШМ: *Шћейан Мали* [у: Петровић-Његош, 2020, стр. 19–225 (репринт првог издања), стр. 227–486 (критичко издање), стр. 1011–1153 (акценатско издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 289–449 (основно издање)].

ИЗВОРИ

Петровић-Његош, П. II (2005). *Горски вијенац*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.

Петровић-Његош, П. II (2016). *Луча микрокозма*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.

Петровић-Његош, П. II (2018). *Луча микрокозма. Горски вијенац. Шћейан Мали*. Основно издање. Ортографија и ортоепија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Никшић: Будимљанско-никшићка епархија.

Петровић-Његош, П. II (2020). *Шћейан Мали*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.

Петровић-Његош, П. II (2021). *Горски вијенац*. Акценатско издање у редакцији Радмила Маројевића. [Рукопис у припреми за штампу].

ЛИТЕРАТУРА

Браћа Јовановићи. (1880–1881). (издавачи) *Лажни цар Шћейан Мали: Историјско збитије XVIII вијека / сачинио Петар Петровић Његуш владика црногорски*. Ново издање. Панчево: Накладом Књижаре браће Јовановића. (Народна библиотека, св. 5, 1–64; св. 7, 65–152).

Сава, епископ шумадијски (1996). *Српски јерарси од девеиої до двадесетїої века*. Београд–Подгорица–Крагујевац.

Караџић, В. Ст. (1845), књ. II (прир.), *Српске народне њјесме*, скупио их и на свијет издао Вук Стеф. Караџић. Књига друга, у којој су пјесме јуначке најстарије. Беч: Штампарија Јерменског манастира.

Костић, Д. (1902). (прир.), *Лажни цар Шћейан Мали: Истїорическо збїтїије осамнаесїоїа вијека / од Пеїџра Пеїџровића Њеїоша*. Београд: Српска књижевна задруга.

Маројевић, Р. (2005). Текстологија Горског вијенца. У: Петровић-Његош П. II. *Горски вијенац* (5–34, 225–1004). Подгорица: ЦИД.

- Маројевић, Р. (2006). Стих и версолешка реконструкција „Жалостне пѣсанце племените Асан-агинице“. *Радови Филозофској факултету Уни-верзитету у Бањој Луци*, 9, 13–57.
- Маројевић, Р. (2014). „Рачун“ Вуковим женским пјесмама: (Типови стиха у *Малој њосјанародној славеносрпској њеснарици*). *Окџоих*, IV (5), 65–109.
- Маројевић, Р. (2016). Текстологија Луче микрокозма. У: Петровић-Ње-гош П. II 2016: 5–103, 225–681, 1021–1040. Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2020а). Специфични типови глаголских ријечи (на грађи Његошевог *Шћейана Малој*). *Зборник радова Филозофској факултету у Приштини*, I (2), 3–31.
- Маројевић, Р. (2020б). Специфичне граматичке и лексичко-граматичке ријечи (на грађи Његошевог *Шћейана Малој*). *Зборник радова Филозофској факултету у Приштини*, I (4), 59–88.
- Маројевић, Р. (2020в). Реконструкција штампарских грешака у *Шћейану Малом*: (Интертекстуалне паралеле). *Зборник Маџице српске за књижев-ност и језик*, LXVIII (2), 509–529.
- Маројевић, Р. (2020г). Фонетска реконструкција таутовокалских диф-тонга као лингвотекстолошки проблем: (на грађи Његошевог спјева *Шћейан Мали*). *Филолој*, XI (22), 30–51.
- Маројевић, Р. (2020д). Десетерац Шћепана Малог: (прозодијска и инто-национа реконструкција). *Окџоих*, X (11), 47–65.
- Маројевић, Р. (2020ђ). Текстологија Шћепана Малог. У: Петровић-Ње-гош П. II. *Шћейан Мали* (5–226, 491–1009, 1159–1162). Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2021а). Специфичне морфеме и иновације у структури врста ријечи (на грађи Његошевог *Шћейана Малој*). *Зборник радова Фило-зофској факултету у Приштини*, LI (1), 265–283.
- Маројевић, Р. (2021б). Вербализација текста *Шћейана Малој* (Рекон-струкција растављеног писања). *Српски језик: сџудије српске и словенске*, 26, 5–41.
- Маројевић, Р. (2021в). Вербализација текста *Шћейана Малој* (Рекон-струкција састављеног писања). *Зборник Маџице српске за филолојију и лингвистичку*, LIV (1), 25–46.
- Маројевић, Р. (2021г). Лексикалитација предлошко-падежних веза и сродне појаве као лингвотекстолошки проблем (на грађи Његошевог *Шћейана Малој*). *Зборник Маџице српске за филолојију и лингвистичку*, LIV (2), 27–52.
- Маројевић, Р. (2021д). Реконструкција самогласника у критичком изда-њу Његошевог спјева *Шћейан Мали*. *Наш језик* (нова серија), LI (1), 1–31.

Стевановић, М. и др. (1983). *Речник језика Пејра II Пејровића Њејоша*. [На корицама: *Речник Њејошева језика*]. Књ. I–II. Београд: Српска књижевна задруга.

Стојковић А. (1851). (прир.), *Лажни цар Шћејан Мали: Историческо Збитије Осамнајестог вијека. Пјесмотворје Његове Свијетлости Петра Петровића Његоша, Владике и Господара Црнегоре*. [На 9. страни:] *Шћејан Мали: Повјестно збитије, у пет дјејствијих*. [На насловној страни:] Издао 1851. године Андрија Стојковић у Трсту. [На корици:] У Југославији. [На полеђини насловне стране испод мота:] Печатња браће Жупана у Загребу 1851.

РАДМИЛО Н. МАРОВИЧ
БЕЛГРАДСКИЈ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЈ ФАКУЛТЕТ
КАФЕДРА СЛАВИСТИКИ

РЕЗЮМЕ

РЕКОНСТРУКЦИЈА ДЕФИСНОГО НАПИСАНИЈА
И НАПИСАНИЕ ДИВЕРБОВ

(К ВЕРБАЛИЗАЦИИ ТЕКСТА ПОЭМЫ НЕГОША «ЩЕПАН МАЛЫЙ»)

В настоящей статье критически обосновывается подготовленное автором научное издание поэмы «Щепан Малый» сербского поэта эпохи романтизма Петра II Петровича-Негоша в аспекте словообразовательном и орфографическом.

В статье рассматривается текстология слов, не подвергшихся полному сращению, в которых применяется дефисное написание, а также написание дивербов, специфических сращений, в фонетической структуре которых встречаются специфические сербские таввокалические и гетеровокалические дифтонги.

В работе применяется интертекстуальный сопоставительный подход: примеры, засвидетельствованные в поэме «Щепан Малый», сравниваются с контекстами поэм «Горный венец» и «Луч микрокосма», а также с контекстами знаменитой сербской народной песни, баллады «Жалобная песенка о благородной Асан-агинице».

В статье, помимо текстологических задач, выдвигаются теоретические вопросы разработки и лексикографического описания рассматриваемых типов слов и словосочетаний, а также вопросы их стиховедческой интерпретации.

КЛЮЧЕВЫЕ Петр II Петрович-Негош; поэма «Щепан Малый»; поэма «Гор-
СЛОВА: ный венец»; поэма «Луч микрокосма»; баллада «Жалобная пе-
сенка о благородной Асан-агинице».

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons
Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 |
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).
This paper is published and distributed under the terms and conditions of
the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence
(CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).